

aș vrea să citez însuși gândul lui: „Deși nu este o piesă propriu-zis polițistă, am folosit în scrierea ei tehnica teatrului polițist, pentru că perioada înfățișată, perioada de sfârșit a luptelor de clasă deschise, chema, pareă de la sine, această tehnică a înfruntării tensionate, „suspensul” caracteristic teatrului polițist”.

Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” își onorează mereu autorii. Este și cazul piesei *Casa de mode*. Valeriu Moisescu a organizat o excelentă distribuție, într-un spectacol dorit simplu, eficient, fără o încălcare completă (uneori poate cam linear ca invenție), atent la descifrarea „misterului”, dar și la portretul scenic. Decorul alb, aparent monocord (Dan Jitianu), a fost un fel de ecran fix, în care mutația episoadelor s-a făcut și rapid și funcțional. (Mai săracă, paradoxal, ca fantezie și prezențe, a fost tocmai „parada modei” — fără spectaculozitatea pe care o așteptam). Dar actorii? Un recital Toma Caragiu (într-un rol insolit, vădind o mare pondere interioară, ritm alternant al respirației scenice, patos discret și simț al măsurii), un altul Octavian Cotescu (realizând fără eșec „sunător” de perfect, chipul unui maior de securitate, cald, subtil, ironic și acid), și, în sfârșit, un „concert” Ștefan Bănică (ce are de luptat și cu... publicul, care-l salută chiar și în momentele de dramă, cu hohote de ris), actor cu resurse, acasă la el, în melodramă: sugestive trecerile prin scenă ale Mariellei Petrescu; discretă, schita Mihăilei Juvara. Copioasă, revelatorie, compoziția lui Vasile Florescu și distinsă cea a lui N. Mavrodin. Stilul Teatrului „Bulandra” e prezent până și în aspectul unui elegant și atractiv program de sală.

Al. Popovici

Teatrul Național
din Craiova

LOCUL TĂU SUB SOARE

de Gh. Robu

La Teatrul Național din Craiova, totul e nou: construcția spațioasă și plină de lumină, de o eleganță transparentă, neostentativă, directorul, piesa — premieră absolută, autorul însuși, care se lansează cu acest prilej în agitata arenă a dramaturgiei. O asemenea neobișnuită densitate a „inauguralu-

lău" crează, prin ea însăși, o atmosferă sărbătorească, de foarte bun augur pentru demarajul activității pe o altă treaptă a existenței acestei venerabile instituții de cultură care este Naționalul craiovean. Cred că astfel trebuie interpretată chiar alegerea făcută de conducerea teatrului, pentru a prefăta un repertoriu remarcabil prin valoare și densitate: legind un atât de important moment al istoriei acestuia de debutul unui tânăr scriitor din localitate, ea va fi scontat efectul stimulator al unui act, evident programatic, asupra tonusului creator al vieții artistice craiovene. Atitudine foarte înțeleaptă, care merită elogiată fără rezerve, în primul rând pentru că dovedește simț al perspectivei și exprimă intenția de a construi ceva în timp, cu răbdare și cu generozitate.

În ce privește obiectul alegerii, aprecierile comportă o oarecare nuanțare. *Locul tău sub soare* nu poartă însemnele obișnuitei stângăcii a debutului; scrierea are o incontestabilă cursivitate, autorul izbutește să-și urmeze consecvent drumul ales. El și-a propus o dramă-eseu, pe tema sensului pe care omul știe să-l dea vieții într-o societate în care a trăi înseamnă a munci, a construi, a înfăptui pentru oameni. Opoziția se desenează limpede și tranșant între cei doi poli ai atitudinii sociale: atitudinea eroului, a combatantului, a celui care are în vedere țelul obșteșc, raportându-și dăruirea la viitor, și atitudinea mărunț-individualistă, învîrtindu-se în jurul unui punct fix — prezentul calm și confortabil. Omul se află permanent în această dilemă și trebuie să opteze, apoi să trăiască în conformitate cu opțiunea sa. În orizontal moral al piesei nu încape nici un fel de echi-voc: binele e din capul locului definitiv despărțit de rău, curajul și spiritul de sacrificiu sînt glorificate, iar lășitatea, egoismul, înstrăinarea de realitate, neavînd circumstanțe atenuante, condamnate fără drept de apel.

De aici ar începe o posibilă discuție despre modul cum dramaturgul știe — sau nu — să descopere echivalentul teatral a ceea ce are de spus. Gh. Robu și-a cristalizat un mesaj a cărui nobilețe nu mai are nevoie de certificat; apoi a compus în jurul acestuia o pseudo-dezbatere. Zic „pseudo-dezbatere“, fiindcă totul e cu atîta precizie delimitat, încît se poate spune că demonstrația e încheiată dinainte de a fi fost deschisă...

Poate că autorul a intuit că o atare distribuire a tezelor etice riscă, într-o transcripție literară mai mult sau mai puțin obișnuită, să eșueze în platitudine moralizatoare; de aceea, s-a străduit să compună într-o formulă aparte. El s-a instalat într-o zonă a abstracțiunilor; personajele sale nu sînt ființe vii, indivizi, ci ipostaze simbolice, nu trăiesc întîmplări, ci se imaginează în situații-semnificație: situația celui care conduce un șantier cu o mie de probleme, situația celui care-și contemplă buricul, situația celui care și-a făcut un zeu din scaunul funcției sale etc. Dialogul acestor ipostaze-în-situații-semnificație este, cumva, dialogul planetelor din-

tr-un sistem solar: orice și-ar spune una alta nu va influența în nici un fel traiectoria vreuneia din ele; aceasta e predeterminată. Relația lor nu e o relație de ordin dramatic. În absența unui „agent dinamic“ care să capteze participarea publicului, sensibilitatea acestuia putea fi solicitată prin radiație poetică; ceea ce nu se întîmplă — scriitura, deși înțesată de metafore și alegorii, fiind rece, sentențioasă, cu o rezonanță retorică. Uneori clișeul invadează replica.

Autorul fiind debutant, uzanța cere o binevoitoare indulgență în emiterea observațiilor critice, un slalom discret printre calități și cusururi; dar e mai onest, cred, să formulăm obiecția fundamentală, cu atît mai mult cu cît însăși înalta ambiție „intelectuală a încercării merită o atare dovadă de stimă. Din unghiul de vedere al literaturii destinate scenei, cu piesa *Locul tău sub soare*, Gh. Robu s-a angajat, cred, pe un drum închis; poate că, dacă ar fi cunoscut anumite încercări ale dramaturgiei din perioada anilor '60 și și-ar fi luat răgazul să mediteze asupra lor, tînărul autor ar fi evitat ocolul prin teritoriul compunerilor livrești, didactice, cărora le lipsește tocmai caracteristica, specific teatrală, de a suscita la spectatori o reacție vie. Reproșul acesta nu vizează talentul scriitorului; deocamdată, nu talent a investit el în această „opera prima“, ci calități de altă natură, an-artistică; acestea i-au îngăduit să desfășoare cu distincție un discurs etic travestit în parabolă.

Experiența, însă, este prețioasă nu numai pentru cel care a trăit-o, ci pentru teatrul nostru în general. Cunoaștem prea bine, din lectură și chiar din reprezentarea unei mase compacte de producții, „zborul jos“, nepuțința de „a lua înălțime“, a acelor piese care fotografiază realitatea curentă, necontaminate de idei, de inspirație, de sens. Reacția împotriva lor e nu numai justificată, ci de-a dreptul salutară. Cu condiția ca violența ei să nu vestejească realul, să nu sterilizeze concretul. Ca să se păstreze vie, în teatru, ideea are nevoie de întreaga ei bogăție dialectică, de adevărul ei onesc, complex și dinamic; iar dacă e investită cu o misiune de luptă, forța ei de șoc va crește — paradoxal! — în mod direct proporțional cu tensiunea înclăstării; în vreme ce, dimpotrivă, dacă obstacolele sînt înlăturate și conflictul e eludat, se va anemia și se va stinge, inutilă. Nimic nou în acest enunț — dar, după cum se vede, e uneori cazul să fie actualizat.

Spectacolul, în regia Georgetei Tomescu, nu pune probleme deosebite; în sensul că a preluat textul așa cum i-a fost oferit, fără vreo tentativă de a-i insufla viață. Fidelitate pasivă, care nu se soldează, oricît ar părea de ciudat, cu redarea cea mai fidelă: pagini care, la lectură, absorb și o anumită cantitate de experiență culturală oferită de cititor, apar, ridicate pe scenă și traduse în imagine, obositor de statice și de naive. Scenograful V. Penișoară-Stegaru a făcut tot ce era posibil pentru a respecta tonalitatea spe-

Josefina Stoia, Dan Werner, Vasile Cosma, Petre Gheorghiu și Remus Mărgineanu în „Locul tău sub soare” de Gheorghe Robu, Teatrul Național din Craiova. Regia: Georgeta Tomescu

cifică: obiectele sale sînt simbolice, pînă la acel grad de abstractizare la care să nu-și piardă, definitiv, identitatea. Scena e dominată de un soare-ceas, cu raze ca un păienjenis. Unele costume sînt sugestive.

Fără îndoială, pragul cel mai greu de trecut e cel ce stă în fața actorilor; punctele de reazem consacrate lipsindu-le, fiecare încearcă să se salveze apelînd la resursele personalității proprii. Vasile Cosma și Valeriu Dogaru au mizat pe naturalețe și căldură; un timp, reprezentația se hrănește din substanța lor vitală, apoi însă, neintervenind un spor de densitate, interesul scade. Compunînd cu aplicație pe date extrem de sumare, Petre Gheorghiu a izbutit cîteva momente în care talentul lui deosebit a străbătut la suprafață. Josefina Stoia, în singurul rol umanizat de unele coordonate psihologice, a fost constant stîngace, crispată. În apariții episodice, Dan Werner și Remus Mărgineanu s-au mișcat în limitele corectitudinii; nimeni nu le-ar fi putut cere mai mult.

Ileana Popovici

Teatrul Mic

PHILADELPHIA, EȘTI A MEA

de Brian Friel

S-au scris și s-au spus multe despre piesa lui Brian Friel. Printre altele s-a afirmat că este o melodramă lipsită de semnificații. Gîndesc contrariul. Fără să cred că este una dintre operele cele mai reprezentative ale literaturii irlandeze, rămîn la părerea exprimată, pe larg, în paginile revistei noastre *), cu prilejul premierei absolute de la Teatrul din Brăila, că *Philadelphia, ești a mea* e o piesă valoroasă, care merită atenție. Fără să pătrundă în zonele adînci ale răului social, în esența fenomenelor și a contradicțiilor sociale

*) Teatrul 3/73.